

GORANOVO PROLJEĆE

»NITKO DE DOĐE, DO PRIJATELJ DRAG«

Lovrenčić

CRTEŽI

I. G. KOVAČIĆ: »JAMA«

»OGNJI I ROŽE«

GORANOVO PROLJEĆE – MUZEJ REVOLUCIJE – SRH – ZAGREB

23. V. – 21. VI. 1988.

IZLOŽBA SE ODRŽAVA U POVODU 75. GODIŠNJICE ROĐENJA
PJESNIKA I BORCA I. G. KOVAČIĆA.

Živimo u vremenu koje slikarima ne oprašta Literaturu, čak ni kad se zove Poezija, pa ipak se svako malo poneki od njih drzne prihvatiti taj ljupki grijeh. Unatoč inkvizitorima čiste likovnosti, usuprot bojovnoj dogmi, slikari pamte doba u kojem su oslikavali »knjige postanja« i kad su bili svejednako u dosluhu s najdubljim tajnama svoje umjetnosti. Istim onima tajnama koje su dijelili s piscima, u istom onom svijetu gdje su riječ i boja dijelili iste tajne.

Evo napokon Ivana Lovrenčića na tragu tog pamćenja, kako privhaća prisnu blizinu »Jame« legendarnog Gorana i predaje joj se na vrhuncu svoje stvaralačke zrelosti. Kakvo iznenađenje, jer takav susret teško da bismo mogli zamisliti bez smionih pretjerivanja. S jedne strane tragični inženjer stiha, s apokalipsom u sestinama, a s druge jednostavni vrtlar uspomena, sa sjetnim rukopisom intime. Epski horizont Goranov, s dramatskim krajolicima Zločina i usponima Spasa, pokrenula je Lovrenčićeva ruka prema intimnim dimenzijama grafičkog lista, gdje i žiška svijeeće dostaje da se vidi sva žestina patnje.

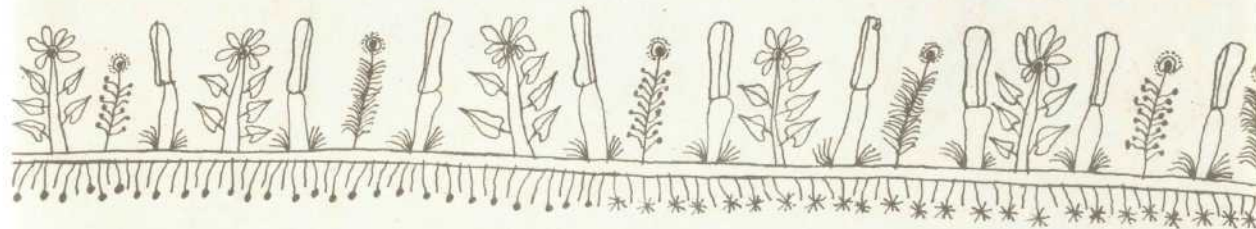
Fascinantna jednostavnost Lovrenčićeva crteža, s onim neponovljivim linijama koje imaju kruh ispod peke, seoska keramika ili rastočen križ na malom groblju, linijama koje kao da su stvorene iz same emocije prolaznosti, uz pomoć vatre i vremena, sada postavlja zamke, zločinu. Ili poeziji, točnije. Iz kristalnih gromada poeme Lovrenčić izlučuje, kao i obično, one najjednostavnije rekvizite i podvrgava ih ruci koja ne pozna ničeg geometrijskog, ničeg što ne drhti u skladu s nesavršenom ljudskom kretnjom, ničeg neprolaznog. Žrtva i krvnik, truplo i ptica, žica i nož, cvijet u nadrealnom prostoru, ti jednostavni simboli, od kojih je sazdana sva silno komplicirana povijest, nižu se u slikama kalvarije kojoj je oduzet patos. Tek, u inicijalima crtež se približi arabeski, kao ustupak prastarom umijeću slikara, koji su kroz raskošna vrata prvog slova slali namjernike u pustinju Knjige. Potom će intervenirati srebrom i zlatom, tako dragim gornjohrvatskom baroku, u crtežu, kao da listu daje patinu i akcent dragocjene poruke. Ponegdje će ona Lovrenčićevska tempera, nalik mrlji, osvijetliti čuvstvom poneku zonu orisa.

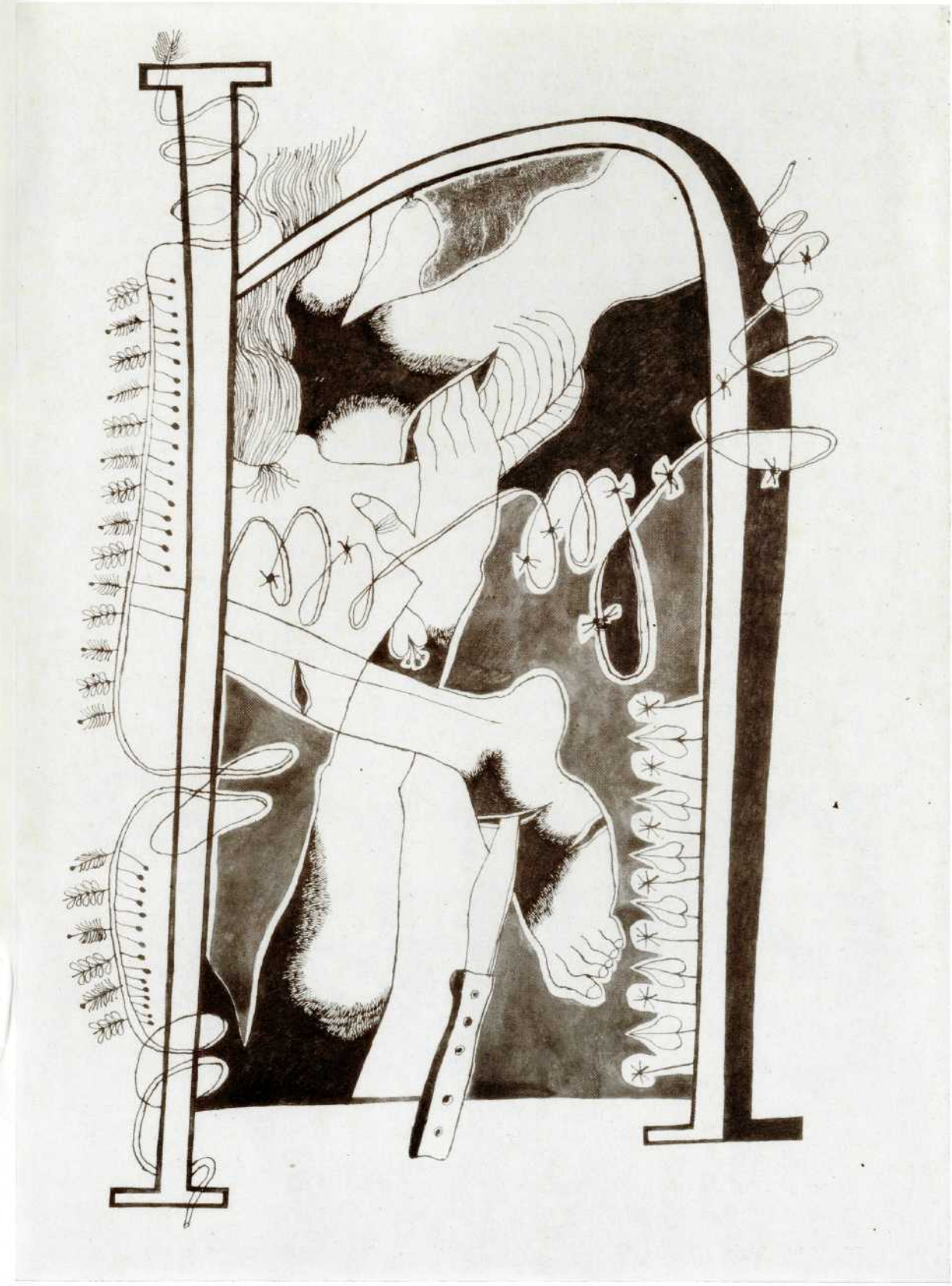
Subjekt Goranove poeme, u takvoj interpretaciji, zadobiva jedan od svojih zavičaja, premda je kao Žrtva, posvudašnji: to je zavičaj Lovrenčićeva slikarstva, to je onaj krajolik sjeverne Hrvatske, gdje, se svemu odvajkada traži ljudska mjera i gdje su sve priče iscjeljujuće jednostavne. Od biblijskih prizora u baroknim crkvicama do povijesnih katastrofa u crtežima slikara, koji svijet motre u malom zrcalu i podvrgavaju svojoj ruci.

I ovdje, na ovim listovima, iscrtanim rukom jednog od najvećih majstora našega slikarstva, strogi i tragični svijet Goranove »Jame« pojavljuje se u takvoj optici, bez pretjerivanja rečeno, kao jedna o najizvornijih interpretacija genijalne poeme. To nije spomen na pjesnika i njegovo djelo, nego osvajanje novog prostora za trajanje i pjesniku i djelu. I slikaru, naravno.

I. G. KOVAČIĆ

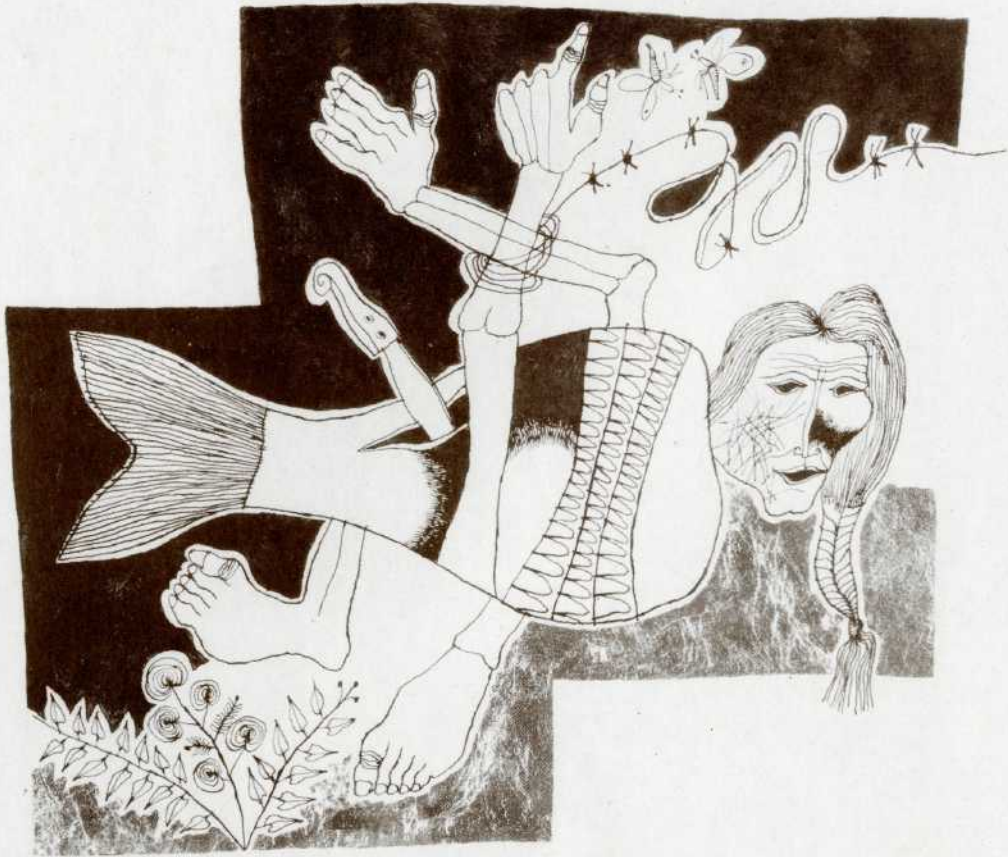
jama

I. G. KOVAČIĆ

Ignji i rože

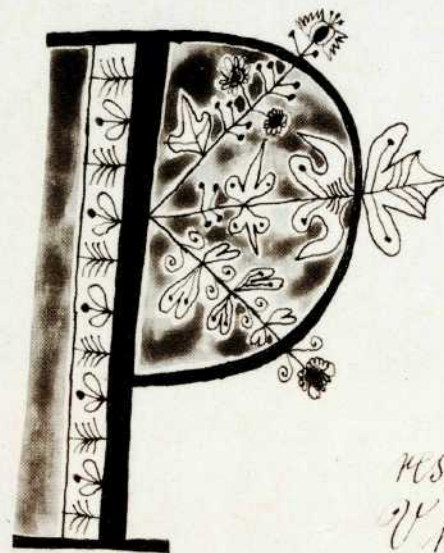
Među svim slikarima s kojima smo živjeli Lovrenčić je možda jedini »stari majstor«. Možda jedini čiji su prizori – čiji su »tekstovi« – nastali iz nikad raslojenog jedinstva slike i riječi. U početku bijaše riječ: napisana, naslikana ili izgovorena? Izvorna magma toga odnosa spada u definiciju »stare« slike i javlja se kao naslućeni problem i u njezinoj želji za »novošću«. Lovrenčić je mirno prešao preko vremena pukotinâ: višeglasjem svoje crte on je uvijek mobilizirao naše mnogoslojno, naše cjelokupno iskustvo i maštu.

Dogodilo se, i ne prvi put, da Lovrenčić svojstvo svoje crte – da bude još i riječ i melodija – pretvori u predmet svoga crteža. Izazivanje medija u Lovrenčića je nešto vrlo »glazbeno«, nešto kao krajnje napregnuta svirka na odabranom instrumentu. Tako, kad Lovrenčić »crta pjesme«, to nije njihovo »prepjevanje«, a još manje njihovo »ilustriranje«. To je granična mogućnost prevođenja medijâ na razinu iste recepcije.

Gledajući Lovrenčićeve crteže uz Goranove »Ognje i rože«, javlja se upravo misao da je to slikarevo djelo monumentalne skromnosti nastalo po davnom dogovoru. Kao da su Goran i Lovrenčić oduvijek i u svemu radili jedan za drugoga: ovaj crtajući prema pjesmama, onaj pišući prema crtežima. Ista je ikonografija: krajolici i bića »prirode« – recimo sela – ali gledani iz nevidljivoga grada, što se opaža po stajalištu sućuti. Ista psihologija: golemo poštovanje za patnju; ta sućut, nikad dovoljno naglašena, koja izoštrava osjetila za sva mjerila – za trag crva na putu i za nebeska gibanja; i humor, uvijek dosta jak da drži patetiku na razdaljini. Ista zaliha baštinjenog: metafore kojima se reguliraju odnosi »donjeg« i »gornjeg« svijeta. Ista perspektiva: proizvodnja, »filmična«, uvećanih detalja i izmaknutih vidika. Iste »kolorizam«: svedena gama boja, u kojoj smeđa muka zemlje tako često transcendirâ u srebro i zlato. To srebro i zlato (koje i Ujević dijeli s narodnom pjesmom: »zlato i srebro noćnih zvijezda«, »biserna brada, srebrna čaša...«) – ujedno spada u Lovrenčićevu i goranovu igru vremenskom perspektivom: prema dragocjenim rukopisima srednjega vijeka, od kojih ovo djelo ne sadrži manje zlatnoga vremena. Zemlja, srebro i zlato također označuju, Lovrenčiću i goranu zajedničku, krajnje rafiniranu mješavinu elemenata pučke i vrhunske, »elitne«, »povijesne« kulture.

Jedan stih kao da u najvećoj mjeri pokriva srodnost Gorana i Lovrenčića: »Čez srce tiho potok teče«. Niti jedan niti drugi nisu se opredijelili za svijet koji pobjeđuje. Držali su, reklo bi se, vitešku stranu, stranu izgubljenih stvari. Pa ipak, iz svega njihovog proizlazi da ništa nije izgubljeno. Jer je nit kojom sve nestaje i koja u tom sve veže ona ponornica što se prelijeva u klijetke i pretklijetke. Jer je srce puno polica s čipkama, smočnica i zimnica. Koju spremamo jedni drugima, ako su nam ruke, poput Lovrenčićevih, instrumenti poštovanja i divljenja.

Iz tog poštovanja i divljenja nastali su crteži koji se broje među najljepše u Lovrenčićevu opusu: njegova klasična točka. Ali što je u Lovrenčićevu opusu najljepše?

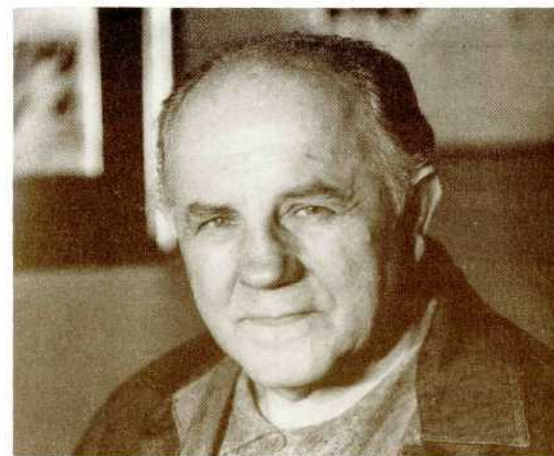
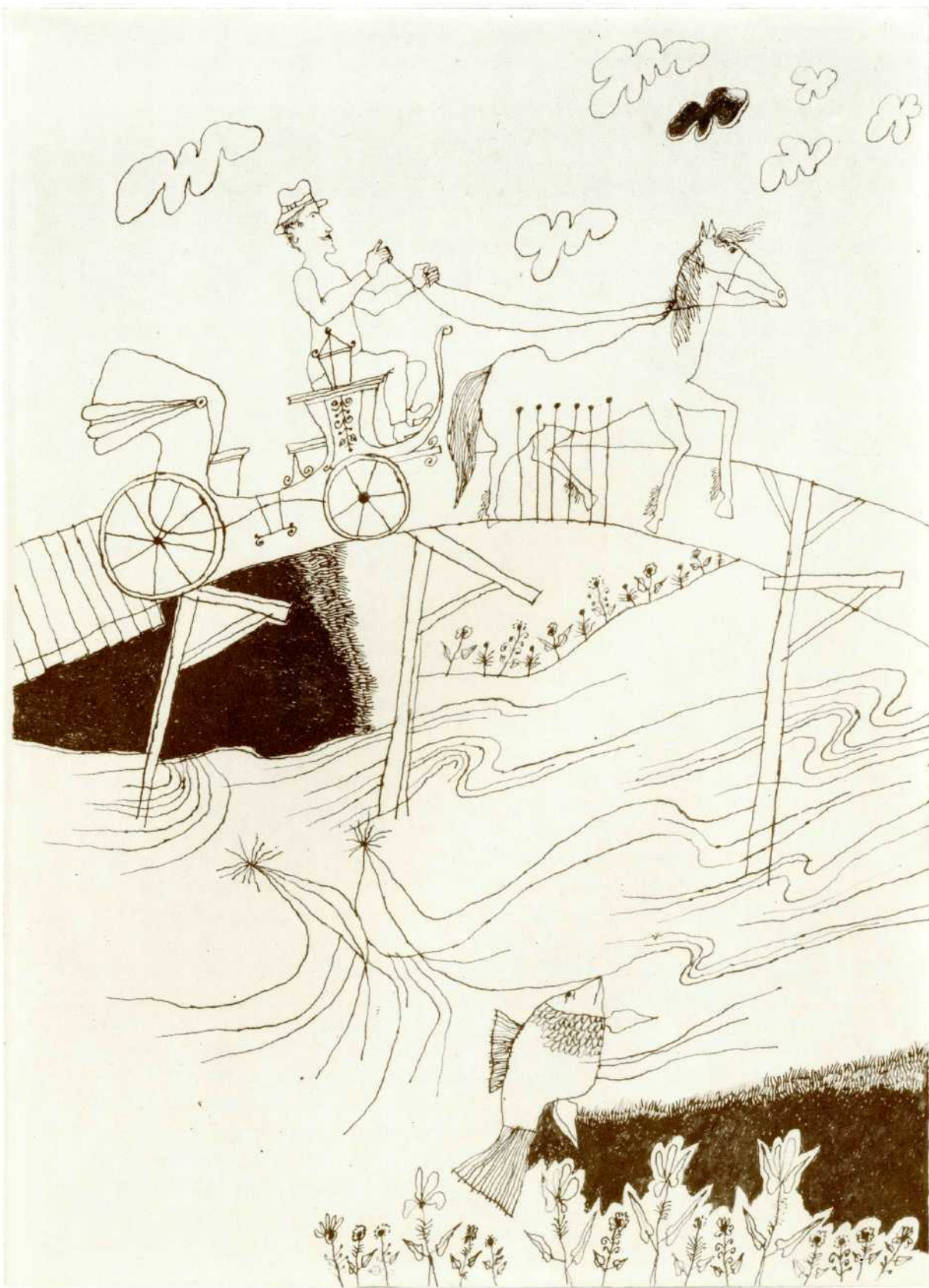

BELI MOST

restovil je reko,
U koptu se je svil,
Bel ko čisto mleko
I reko od vil.

To se dva se vada
Stila vu jen tren:
Slika je ustila
Ud. rjikeve pën.

Srebrna se riba
K njemu pripelja,
Voda se zaziba:
Ure se v rije smekelja.

BIOGRAFIJA:

IVAN LOVRENČIĆ, slikar, crtač, grafičar

1917 rođen 28. XII. u Začretju

1936 upisuje se na Umjetničku akademiju u Zagrebu (prof. O. Mujadžić, K. Hege-
dušić, Lj. Babić)

1940 završava Umjetničku akademiju u Zagrebu

1972–78 radio je kao izvanredni profesor na Akademiji likovnih umjetnosti u
Zagrebu

živi i radi u Zagrebu, atelje Križanićeva 9, tel. 412–197

Priredio je do sada 70 samostalnih izložbi u zemlji i inozemstvu, te sudjelovao na
više od 150 skupnih izložbi, revijalnog i kritičkog tipa u zemlji i inozemstvu:

Rijeci, Beogradu, Osijeku, Zagrebu, Čakovcu, Torinu, Zadru, Splitu, Kutini,
Vaalbeku, Bruxellesu, Grožnjanu, Tokiju, Soignesu, Rovinju, Labinu, Hvaru,
Gornjoj Stubici, Karlovcu, Velikoj Gorici, Ljubljani, Slovenj Gradecu, Vara-
ždinu, Skoplju, Prištini, Dubrovniku, Banja Luci, Sarajevu, Cetinju, Legnanu,
New Yorku, Chicagu, Pekingju, Nankingu, Jinanu, Mariboru, Celju, Sombo-
ru, Krapini, Vinkovcima, Pragu, Moskvi, New Delhiu, Firenzi, Samoboru,
Münchenu, Milanu, Začretju, Mainzu, Szekesfehervaru, Ankari.

KATALOG:

1–34

I. G. KOVAČIĆ: »JAMA«

1977.

35–110

I. G. KOVAČIĆ: »OGNJI I ROŽE«

1984.

IZLOŽBA JE OTVORENA:

Radni dan od 10–17 sati

Subota od 9–16 sati

Nedjelja od 9–13 sati

IZDAVAČ: GORANOVO PROLJEĆE – MUZEJ REVOLUCIJE NARODA
HRVATSKE – ZAGREB

ZA IZDAVAČA: MARKO DAMJANOVIĆ
BORIS HERŠAK

FOTOGRAFIJE: FEDOR LIČINA – JERKO KIRIGIN

POSTAV IZLOŽBE: IVAN LOVRENČIĆ

NAKLADA: 500 PRIMJERAKA

TISAK: CENTAR ZA REHABILITACIJU »ZAGREB«